

SENAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1991-1992

9 JANVIER 1992

Proposition de loi modifiant l'article 92 du Code judiciaire (1)

(Déposée par M. Erdman)

DEVELOPPEMENTS

Depuis que la loi du 25 juillet 1985 modifiant les articles 91 et 92 du Code judiciaire est entrée en vigueur, les demandes en matière correctionnelle sont, en règle générale, attribuées à des chambres ne comprenant qu'un juge, hormis les cas prévus à l'article 92 dudit Code. Ce n'est pas sans intérêt que l'on relira sur ce point le rapport du commissaire royal Van Reepinghen (*Pasinomie*, Code judiciaire, p. 354).

Bien que cette réforme ait été inspirée par la nécessité de résorber l'arriéré judiciaire (proposition de loi déposée par M. Henrion, Doc. Ch., 1983-1984, n° 791-1), l'on n'en connaît toujours pas clairement le résultat (voir la question parlementaire de M. Laridon du 5 février 1988 posée au ministre de la Justice : *Questions et Réponses* Chambre, p. 121). Le professeur M. Storme procède à une évaluation du système dans « *De unus judex in België gewogen...* » (T.P.R., juillet-septembre 1986, p. 777; voir plus particulièrement le n° 8, à la p. 781 : (traduction) « nous pouvons néanmoins d'ores et déjà souligner qu'il est évident que l'on va tout à fait à l'encontre de l'objectif poursuivi si l'on remplace, à l'instar de ce qui se fait dans certains tribunaux, l'ancienne chambre qui siégeait avec trois juges de 9 à 12 heures par trois chambres à un seul juge, siégeant successivement de 9 à 10 heures, de 10 à 11 heures et de 11 à 12 heures »).

(1) Cette proposition de loi a déjà été déposée au Sénat le 26 avril 1988, sous le numéro 259-1 (S.E. 1988).

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992

9 JANUARI 1992

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 92 van het Gerechtelijk Wetboek (1)

(Ingediend door de heer Erdman)

TOELICHTING

Sedert de wet van 25 juli 1985 tot wijziging van de artikelen 91 en 92 van het Gerechtelijk Wetboek worden vorderingen in correctionele zaken in de regel toegewezen aan kamers met slechts één rechter, behalve in de gevallen bepaald bij artikel 92 van het Gerechtelijk Wetboek. Men zal met belangstelling op dit punt het verslag van de Koninklijke Commissaris Van Reepinghen herlezen (*Pasinomie*, Code judiciaire, blz. 354).

Hoewel deze hervorming ingegeven was door de noodzaak om de gerechtelijke achterstand weg te werken (voorstel van wet ingediend door de heer Henrion, Gedr. St. Kamer, 1983-1984, nr. 791-1) is over het resultaat nog geen klaarheid bereikt (zie parlementaire vraag van de heer Laridon van 5 februari 1988 aan de Minister van Justitie : *Vragen en Antwoorden* Kamer, blz. 121). Een evaluatie van het systeem wordt gemaakt door professor M. Storme in « *De unus judex in België gewogen...* » (T.P.R., juli-september 1986, p. 777; zie in het bijzonder nr. 8 op p. 781, « toch kan nu reeds onderstreept worden dat men natuurlijk het hele opzet ondergraaft, indien men, zoals in sommige rechtbanken gebeurt, de oude kamer die met drie rechters zetelde van 9 tot 12 uur, vervangt door drie kamers met één rechter, die achtereenvolgens zetelen van 9 tot 10, van 10 tot 11 en van 11 tot 12 (sic) »).

(1) Dit wetsvoorstel werd reeds ingediend in de Senaat op 26 april 1988, onder het nummer 259-1 (B.Z. 1988).

Déjà au cours des travaux préparatoires de la loi précitée, il fut décidé, à l'initiative de M. Baert, de maintenir dans sa rédaction initiale le second alinéa de l'article 91 du Code judiciaire, qui accorde au prévenu le droit de demander le renvoi de la cause devant une chambre à trois juges (*Annales, Chambre, 1984-1985, 19 juin 1985*). Cela permet au prévenu de demander le renvoi dans une cause qu'il considère comme délicate.

M. Henrion a déposé une proposition de loi complétant l'article 91 du Code judiciaire, en vue d'accorder, en matière répressive, au président du tribunal le pouvoir de décider d'office de l'attribution de la cause à une chambre à trois juges (Doc. Sénat, S.E. 1988, n° 77/1).

L'on pourrait donc, certes dans des cas exceptionnels, reconnaître au président du tribunal un pouvoir arbitraire, en prévoyant la consultation effective du ministère public sans toutefois que le prévenu puisse objecter. Alors que le texte légal actuel ne laisse pas le choix au ministère public et que c'est en définitive le prévenu lui-même qui obtient, en vertu de la loi, le droit de demander le renvoi, la réglementation que vise à instaurer la proposition de loi de M. Henrion rendrait les choses plus difficiles pour le prévenu.

M. Coveliers a pris une initiative parallèle à la Chambre (Doc. Chambre 47/1, S.E. 1988), en postulant que, pour les affaires graves et délicates, un avis raisonné et pondéré de trois juges peut être garant d'un jugement plus honnête et plus équitable. Nous laissons de côté l'analyse de la situation existante faite par M. Coveliers. Néanmoins, nous constatons qu'il souhaiterait accorder, lui aussi, un pouvoir arbitraire d'office au président du tribunal, mais sans prévoir la moindre consultation du ministère public.

Si l'on peut comprendre les motifs que les auteurs de ces deux propositions invoquent pour justifier un élargissement de la compétence des chambres à trois juges, encore faudrait-il rechercher un critère objectif (*cf.* le rapport Van Reepinghen, *Pasnomie, Code judiciaire, p. 354*).

Dans cette optique, il suffirait d'étendre la portée de l'article 92, § 1er, 4°, du Code judiciaire aux causes qui ont trait aux crimes correctionnalisés : la gravité des faits et la possibilité d'aggraver la peine (*cf.* l'article 25 du Code pénal) justifient par elles-mêmes l'attribution de ces causes à une chambre à trois juges. Il s'agit généralement de dossiers complexes et pénibles, dans lesquels sont impliqués le plus souvent plusieurs prévenus; il suffit qu'un seul d'entre eux demande le renvoi devant une chambre à trois juges pour qu'il y ait automatiquement un retard de l'instruction de faits graves.

Reeds bij de oorspronkelijke bespreking van het wetsvoorstel werd op initiatief van de heer Baert het oorspronkelijk artikel 91, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek behouden, waarbij aan de beklaagde het recht tot verwijzing van de zaak naar een kamer met drie rechters werd toegekend (*Handelingen, Kamer, 1984-1985, 19 juni 1985*). Dit laat de betichte toe in een geding, door hem als delicate zaak ervaren, de verwijzing te vragen.

Door de heer Henrion werd een voorstel van wet houdende aanvulling van artikel 91 van het Gerechtelijk Wetboek ingediend met de bedoeling aan de voorzitter van de rechtbank in strafzaken een ambtshalve bevoegdheid toe te kennen, om te beslissen dat de zaak zou worden toegewezen aan een kamer met drie rechters. (Gedr. St. Senaat, B.Z. 1988, nr. 77/1).

Men zou dus, weliswaar in uitzonderlijke gevallen, aan de voorzitter van de rechtbank een arbitraire macht toekennen, waarbij dan wel degelijk in inspraak van het openbaar ministerie wordt voorzien, zonder enige tegenspraak van de betichte. Daar waar in de huidige wettelijke tekst het openbaar ministerie geen keuze heeft en het uiteindelijk de betichte zelf is die, door de wet, een recht tot verwijzing verwerft, zou door het wetsvoorstel van de heer Henrion een voor de beklaagde verzwaarde toestand uit de voorgestelde regeling voortvloeien.

Een gelijklopend initiatief werd genomen door de heer Coveliers in de Kamer (Gedr. St. Kamer 47/1, B.Z. 1988), waar deze vooropstelde dat voor zware delicate zaken een beredeneerd en gewogen oordeel van drie rechters wellicht een garantie kan zijn voor een eerlijker en billijker oordeel. Wij gaan niet in op de analyse van de bestaande toestand gemaakt door de heer Coveliers, maar stellen vast dat ook hij een ambtshalve arbitraire bevoegdheid aan de voorzitter van de rechtbank zou willen toekennen, zonder evenwel in enige inspraak van het openbaar ministerie te voorzien.

Indien men wel oor kan hebben voor de door beide indieners ingeroepen redenen tot verruiming van de bevoegdheid van de kamers met drie rechters, dient nochtans te worden gezocht naar een objectief criterium (*vgl.* verslag-Van Reepinghen, *Pasnomie, Code judiciaire, p. 354*).

In die zienswijze zou enkel artikel 92, § 1, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek moeten worden uitgebreid met de vermelding van de zaken die betrekking hebben op gecorrectionaliseerde misdaden: de zwaarwichtigheid van de feiten op zichzelf en de mogelijkheid tot verhoogde strafmaat (*cf.* artikel 25 van het Strafwetboek) wettigen een toewijzing van deze zaken aan een kamer met drie rechters. Het betreft over het algemeen ingewikkelde, zware dossiers, meestal met meerdere betichten; indien slechts één van hen de verwijzing naar drie rechters vraagt, brengt dit automatisch een vertraging van de behandeling van zware feiten mede.

Cette modification, qui tiendrait compte de critères objectifs et exclurait toute immixtion du ministère public, répondrait aux préoccupations de MM. Henrion et Coveliers.

D'autre part, la loi du 20 mai 1987 a abrogé l'article 387 du Code pénal, ce qui nécessite évidemment une correction du libellé actuel de l'article 92, § 1er, 4°, du Code judiciaire tel qu'il a été modifié par l'article 2 de la loi du 28 juin 1974 et par l'article 2, C, de la loi du 25 juillet 1985. En effet, il va de soi que l'exception qui était encore retenue, à savoir celle de l'article 387 du Code pénal, n'est plus applicable si l'on abroge l'article susvisé.

**

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE UNIQUE

L'article 92, § 1er, 4°, du Code judiciaire, tel qu'il a été modifié par l'article 2 de la loi du 28 juin 1974 et par l'article 2, C, de la loi du 25 juillet 1985, est remplacé par la disposition suivante :

« 4° les affaires en matière répressive relatives aux crimes correctionnalisés ou aux infractions contre l'ordre des familles et contre la moralité publique; »

Deze wijziging zou, vertrekkende van objectieve criteria, en met uitsluiting van enige inmenging van het openbaar ministerie, aan de bekommernis van de heren Henrion en Coveliers beantwoorden.

Anderzijds werd ingevolge de wet van 20 mei 1987, artikel 387 van het Strafwetboek opgeheven. Dit noodzaakt uiteraard een verbetering van het huidig artikel 92, § 1, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 28 juni 1974 en artikel 2, C, van de wet van 25 juli 1985. Inderdaad is de uitzondering die nog weerkhouden was, namelijk die van artikel 387 van het Strafwetboek, uiteraard niet meer van toepassing bij afschaffing van het voornoemde artikel.

F. ERDMAN.

**

VOORSTEL VAN WET

ENIG ARTIKEL

Artikel 92, § 1, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 28 juni 1974 en artikel 2, C, van de wet van 25 juli 1985, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« 4° de strafzaken betreffende gecorrectionaliseerde misdaden of misdrijven tegen de orde der familie en tegen de openbare zedelijkheid; »

F. ERDMAN.